

■ Нататкі таткі

ЦЁПЛЯЯ
ТРАДЫЦЫІ

Летась у падарунак бабулям і дзядулям мы зрабілі каляндар з фотаздымкамі Васілісы. Усе 12 месяцаў ён радаваў родных. Калі ж прыйшоў 2016 год, ніхто не паспяшаўся зняць яго са сцяны. Проста пачалі адлік старонак па другім крузе. Ubачыўшы такое, мы вырашылі хуценька мабілізавацца і падрыхтаваць новы каляндар. «Напэўна, гэта будзе ўжо нашай традыцыяй», — сказала жонка, калі праца была завершана. Традыцыя... Сэнсу гэтага слова пасля нараджэння дачкі я стаў надаваць куды большае значэнне. Бо хочацца, каб малая вырасла ў сям'і, дзе ёсць не толькі каханне і ўзаемапавага, але і традыцыі.

У нашай сям'і ахоўнікам і правадніком традыцый заўсёды была маці. Па вялікім рахунку ўсе яны датычыліся рэлігійных свят. Бацька да гэтага ставіўся вельмі скептычна. Часта нават байкатаваў тыя ці іншыя абрады, але маці ніколі не паддавалася на «правакацыі». Таму ў Вербную нядзелю мы з радасцю падстаўлялі свае бакі пад «удары» прынесеныя з царквы галінак. Усе тры дні Вялікадня на сняда-нак у першую чаргу частаваліся святочнымі яйкамі і булкай. На Тройцу падлога ў хаце высцілалася духмяным аерам, а абразы аздабляліся кляновым лісцем. З кожным святам быў звязаны свой адмыс-ловы рытуал, які мы заўсёды выконвалі з нейкай унутранай узнёсласцю. Пачыналася ўсё з Новага года. У адрозненне ад большасці сем'яў, ёлку мы ўпрыгожвалі менавіта 31 снежня, за некалькі гадзін да бою курантаў, калі ўжо быў накрыты стол. Так, у адно імгненне стваралася непаўторная святоч-ная атмасфера. Далей на чарзе былі Каляды. Усе з нецярпеннем чакалі вечара напярэдадні Раства. Калі на небе з'яўлялася першая зорка, маці ішла ў хлеп па сена. Прыходзіла з ім у дом і віншавала ўсіх са святам. Сена раскладвалася пад абрус, і на стол падаваліся 12 псных страў. Падчас вячэры мы абавязкова тройчы падымаліся, заплюшчвалі вочы і клікалі Мароза есці куццю.

У дзяцінстве ўсе пералічаныя абрады падаваліся цікавымі, у падлеткавым узросце — дзіўнымі і не-сучаснымі, у студэнцкія гады было не да іх, а калі стварылі ўласныя сем'і, то большасці традыцый ме-сца ў іх чамусьці не знайшлося. Толькі цяпер, калі сам стаў татам, я зразумеў, якой цеплынёй яны напаўнялі наша жыццё. Большасць самых яр-сравых дзіцячых успамінаў звязана менавіта з імі. Дзякуючы гэтым абрадам, сёння я адчуваю сябе не дробнай кропляй у моры гісторыі, а часткай роду, у якім ёсць сувязь паміж пакаленнямі.

Сёлета мы ўпершыню сустрэлі Каляды ва ўласным доме. З улікам асаблівасцяў гарадскога жыцця не ўсе патрабаванні атрымалася выканаць, але асноўная ідэя была захавана. Васіліса з ці-кавасцю спрабавала Марозаву кашу, падазрона глядзела, як тата і мама клічуць яго на куццю, і не магла зразумець, чаму той не ідзе. Раніцай жа, як толькі селі снедаць, яна найперш на поўным сур'ёзе пачала клікаць «Маёза». Стрымліваючы ўсмешкі, патлумачылі, што той ужо прыходзіў ноччу. Гледзя-чы на засяроджанасць малой, стала зразумела: Каляды ў сям'і прыжывуцца.

Прыжывуцца і звычаі, якія перайшлі да нас ад родных па лініі жонкі. Тут таксама ёсць шмат чаго цікавага і вельмі сакральнага, напрыклад, умы-ванне велікодным яйкам. З гэтым абрадам у нас звязана адна цікавая гісторыя. На першы Васі-лісін Вялікдзень Віка пайшла ў царкву асвяціць прысмакі, а я застаўся за няньку. Дык вось пад ра-ніцу прачнуўся ад плачу, але не малой, а жон-кі. Высветлілася, што тая, вяртаючыся з царквы, разбіла «фарбаванкі». «Што я за маці такая, як цяпер бітым яйкам умываць дачку», — дакарала сябе жонка...

Працягваць традыцыі, якія засталіся нам ад продкаў, надзвычай важна, але пры гэтым не менш важным з'яўляецца і фарміраванне ўлас-ных. Зразумела, што яны не могуць прэтэндаваць на такую глыбіню, але адназначна стануць адмет-насцю менавіта вашай сям'і. У нас з тых, што не-пасрэдна звязаны з Васілісай, пакуль ёсць толькі адна: штогод на Купалле фатаграфуем дачку з валожкавым вянкам. Такіх здымкаў у архіве па-куль толькі два, але ён абавязкова будзе папаў-няцца, як і спіс нашых традыцый у будучым.

Аляксандр АЛЕСІК

■ Бацькавы сакрэты

ШЧЫРАСЦЬ
РАТУЕ СЯМ'Ю

Яшчэ гадоў дзесяць таму мы калектыўна захапляліся не заморскім «Гары Потарам», а прыгодамі нашай дзяўчынкі «Тані Гротэр», а некаторыя з маіх сябровак — і «Мяфодзіем Буслаевым». Праз нерэальныя, фантастычныя падзеі гэтых кніжак часам праступалі вельмі шчодрыя на жыццёвую мудрасць думкі. Іх аўтар — Дзмітрый Емец — тата сямі дзяцей, добры муж, не заўсёды меў такі «скарб»... Затое цяпер ён шчыра дзеліцца законамі сямейнага шчасця і ўменнем мірна ўжывацца ўдзевяцярых. Па-хрысціянску.

ПАБАЧЫЎ
І ЗРАЗУМЕЎ:
НА ЎСЁ ЖЫЦЦЁ

— Я вучыўся ў аспірантуры філфака МДУ, а Маша, мая жонка, — на трэцім курсе таго ж факультэта. Яна працавала лабарантам на вячэрнім аддзя-ленні і вельмі мне спадабалася. Такая імклівая была, дынаміч-ная і валасы ў яе вельмі вілі-ся.

Усё атрымалася вельмі плаўна, без фіксаванай даты. Мы пажаніліся пасля таго, як у нас з'явілася другое дзіця: тады яшчэ не былі ўвацаркаўленыя (у Царкву прыйшлі, ужо з'яўляючы-ся бацькамі чацвярых дзяцей). Але мне з самага пачатку было зразумела, што гэтыя адносіны на ўсё жыццё.

Раней я не ўяўляў сябе шматдзетным, але калі нара-дзілася двое малых, мне гэта спадабалася і захацелася, каб іх стала больш. Першы час быў няпростым. Не хапала гро-шай. Не складаліся адносіны ў Машы з маімі бацькамі... І ўсё гэта на фоне першай ця-жарнасці жонкі. Першыя два гады сумеснага жыцця наогул няпростыя. Людзі прывыка-юць адзін да аднаго, вылазяць усялякія дробныя звычкі, якія іншаму могуць падацца невы-носнымі.

Чарговы напружаны момант паўстаў, калі мы чакалі трэцяе дзіця. Грошы ў сям'і зусім знік-лі. Я думаў: «Грошай няма ў нас, затое дзіця будзе. Нічога! Што-небудзь прыдумаем!». На трэцяе дзіця Бог заўсёды ней-кія падарункі дае людзям. У ка-госьці праца добрая з'яўляецца, у кагосьці нешта яшчэ. У мяне ж

нарадзілася «Таня Гротэр», якая нас выратавала. Потым як пада-рунак на чацвёртае дзіця прый-шла ідэя «Мяфодзія Буслаева». Ён стаў галоўным нашым кар-міцелем.

ТЭОРЫЯ
ШМАТДЗЕТНАСЦІ

Памятаю, педагог па стара-слову ва ўніверсітэце сказаў, што псіхалагічна чалавек ад-рознівае толькі тры лікі — адзін, два і шмат. Гэта значыць тры, чатыры, дзесяць і сто — гэта ўсё ў роўнай ступені шмат. Адзін кластар памяці за гэта адказвае. Дык вось і атрымліваецца «адна-дзетнасць», «двухдзетнасць» і «шматдзетнасць». Найскладан-ней пераступіць бар'ер паміж другім і трэцім дзіцем. Пасля трох ужо звычайна не лічаць, і гэта добра.

Ты проста пачынаеш адчу-ваць, што дзеці з табой заўсёды. Едзеш, дапусцім, на веласіпедзе катацца — яны ў адмысловым запlechніку, на дзіцячым сядзен-ні. Ты ўвесь час праводзіш з дзецьмі, як мама-кенгуру. І гэта выдатна.

Міша ў нас нарадзіўся з ва-гой 1 кілаграм 470 грамаў. Ён у мяне ўвесь змяшчаўся на далоні. У выніку некаторых складанасцяў атрымалі ДЦП. Левая рука і нага ў яго дрэнна працавалі. Нага яшчэ нічога — ён нават бегае вельмі хутка. І плавае нядрэнна. А левая рука працуе, мякка скажам, дрэнна. Калі трэба ў садку неяк аба-раняцца, ён ілбом навучыўся бадацца.

Сын пакуль не адчувае ня-зручнасцяў. Не параўноўвае сябе з іншымі. Толькі часам пытаецца: «Чаму Бог зрабіў такое з маёй рукой?» Ну, мы

Фота з сайта pravmir.ru.

адказваем нешта такое пра-вільнае, але на самай справе адказу пакуль не ведаем. Не-каторыя сем'і замыкаюцца, а некаторыя нараджаюць яшчэ некалькіх дзяцей, і ў іх адапта-цыя значна лепш праходзіць, і жывуць яны веселей.

Увогуле галоўная задача ў выхаванні — вылучэнне пры-рытэтаў. Ёсць рэчы, якія павін-ны быць зроблены абавязкова, а ёсць другарадныя. Дапусцім, мая галоўная справа — усіх дзя-цей развесці на заняткі і свое-часова здаць свае рукапісы. Пакуль гэтыя справы не зробле-ныя, я не буду нішто іншае браць пад увагу.

Найскладаней
пераступіць бар'ер
паміж другім і трэцім
дзіцем. Пасля трох ужо
звычайна не лічаць,
і гэта добра.

Раней нам здавалася, што нашы дзеці злыя, неакуратныя, не прагнуць вучыцца, не з ты-мі сябруюць, з прафесіяй не вызначыліся. Кожны раз была жудасная трагедыя. Потым мы зразумелі, што гэта нармальна. Калі дзяцей некалькі, ты ўжо абвыкаеш, што чалавек па ме-ры набыцця розуму перажы-вае нейкія стадыі, не заўсёды прыемныя бацькам. Напрык-лад, Воля была неахайнай да дзесяці гадоў, потым раптам аўтаматычна ў ёй нейкі нябач-ны тумблер пераключыўся, яна ўвесь час свой пакой мае, пры-бірае, пыласосіць. Або дзіця не хоча чытаць кнігу, хавае пад канапу, а праз паўгода глядзіш: ад кніжкі не адарваць. Гэта зна-

чыць трэба проста не баяцца, разумець, што ўсё прыйдзе ў свой час, і радавацца таму, што ёсць сёння.

ДАРОГА Ў ХРАМ

Мы раней прыходзілі ў храм пару разоў у год — асвятчалі ку-лічы на Вялікдзень і ставіліся да гэтага як да традыцыі, не болей. І вось у 2007 годзе пасябравалі з айцом Барысам з маскоўска-га храма Сафіі, Прамудрасці Божай — у яго чацвёрта дзяцей у той час было, у нас таксама чацвёрта, шмат аказалася агуль-нага, і неяк пад яго ўплывам па-ступова прыйшлі да веры. Цяпер і ў бацюшкі сям'ёра дзяцей, і ў нас сям'ёра.

Спрабуем прывесці да веры і дзяцей, але пакуль яшчэ не-зразумела, наколькі трывала ў іх усё складзецца. Шмат спаку-саў, хістанняў. Я зразумеў, што нельга дзецям хлусіць у нейкіх важных рэчах. Яны ўвесь час спрабуюць злавіць бацькоў на неадпаведнасці іх спраў і слоў. Янку, напрыклад, востра хва-люе пытанне: «Вось вы амаль дзесяць гадоў ходзіце ў храм. Ніводнай нядзелі не прапусцілі. Ці сталі вы лепшымі? Што ў вас змянілася?»

У любым чалавеку існуе фільтр праўды. Я яго адчуваю, калі кнігі пішу, і ведаю, што чы-тач убачыць, калі ты вырашыш падмануць нават на працягу ад-ной старонкі, ён адчуе фальш. У сям'і гэтая няпраўда застанецца, потым яна недзе ўсплыве і пару-шыць адносіны. Таму ні ў кнігах, ні ў адносінах з дзецьмі хлусі не дапускаю. І мне здаецца, гэта і ратуе сям'ю.

Вераніка ПУСТАВІТ.

pustavit@zviazda.by

ШТО ПАЧЫТАЦЬ ЦЯЖАРНАЙ?

На пытанні чытачоў адказвае Ка-цярына ШАВЯЛЁВА, практыкуючы перынатальны псіхолаг, кансультант па родах, магістр сацыяльных навук, аўтар шматлікіх артыкулаў па псіхалогіі і маці траіх дзяцей.

«Добры дзень! Я чакаю дзіця. У мяне яшчэ зусім невялікі тэрмін — 15 тыдняў, але задумваюся, як буду яго выхоўваць, чытаю розныя кнігі. Можна, падкажаце, да якой літаратуры лепш звярнуцца? Я праваслаўная, таму хацелася б атрымаць у адказ штосьці ў традыцыйным рэчы-шчы».

Кацярына, 23 гады, Жлобін.

Пастараюся параіць папулярную літаратуру па псіхалогіі, да-ступную кожнай жанчыне. Пачнём з кнігі «Беременность. Ро-ды. Материнство» Кацярыны Бурмістравай. Яна псіхолаг-кан-сультант, праваслаўны чалавек. У яе 10 дзяцей, таму ўвесь яе

досвед увасабляецца ў кнігах. У Кацярыны ёсць і добры сайт www.senya-rastet.ru, на якім шмат артыкулаў, аўдыяматэрыялаў. На ім і ў кнігах усё напісана настолькі даступна, што зразумець можа нават чалавек без псіхалагічнай адукацыі.

Таксама існуе праваслаўны аўтар, акушэр-гінеколаг Людміла Баракава і кніга «Брак и дети сегодня». У яе вельмі ашчадны падыход да цяжарнасці з медыцынскага пункту гледжання. Яшчэ адна цудоўная кніга — «Тайная опора. Привязанность в жизни ребенка» Людмілы Петраноўскай. Цяжарным, якія прыходзяць да мяне на прыём, я найстойліва раю яе прачытаць. У кнізе псіхолаг вельмі кранальна апісвае, якім бачыць свет немаўляці.

Што тычыцца сусветна вядомых твораў, то тут можна назваць «В ожидании ребенка» Марты і Уільяма Сірса. Гэтая серыя кніг лічыцца класікай, самым папулярным выданнем аб развіцці цяжар-насці, дзе яна разглядаецца тыдзень за тыднем.

Калі ў вашай сям'і ўзнікла складаная сітуацыя і вы не можаце разабрацца самастойна — спытайце парады ў спецыяліста. Пытанні дасылайце на электронную пошту pustavit@zviazda.by ці на адрас: «Звязда», вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, 220013, г. Мінск.